

Posudek vedoucí diplomové práce

Student/ka:	Adriana Kuběnková
Název práce:	Role muslimského muže ve společnosti očima Yaqeen Institute for Islamic Research
Vedoucí:	Tereza Hyánková
Oponent¹:	Tomáš Samek

Diplomová práce Adriany Kuběnkové se zabývá debatou o současné „krizi mužství“ z pohledu *Yaqeen Institute for Islamic Research*, populárního anglo-jazyčného institutu sdružujícího muslimské učence. Práce zkoumá, jakým způsobem daný institut vymezuje společenské role muslimských mužů v současném světě, jakým způsobem chápe pohlaví a gender, jak tyto koncepty ukotvuje v islámské myšlenkové tradici a jak svou pozici situuje v rámci současné debaty o genderové problematice.

Jde o skutečně nesmírně zajímavé a originální téma, vzhledem k tomu, že existuje až stereotypní tendence tematizovat pozici žen v muslimských společnostech. Cíl práce je velmi dobře vytyčen. Jako velmi pozitivní vnímám právě pečlivé promyšlení tématu a dobrou obeznámenost s komplexností této problematiky. Tato práce ukazuje, jak různorodé debaty se v rámci muslimské komunity v souvislosti s genderovými otázkami vedou, a jak problematické jsou některé zjednodušující generalizace o islámu existující v českém prostředí.

Práce je logicky strukturována, výzkumný problém je velmi dobře definován a je hezky vysvětleno, jakým způsobem studentka bude postupovat. Práce je psána kultivovaným vyspělým a zároveň čtivým jazykem. Za silnou stránku předložené práce považuji množství relevantních zdrojů. Práce s anglo-jazyčnými zdroji je pro studentku zcela samozřejmá. Cením si také pečlivosti a poctivosti, s jakou studentka příspěvkem *Yaqeen Institute for Islamic Research*

zkoumá. Z antropologického hlediska tak studentka skvěle zvládla zachytit emickou perspektivu zkoumaného institutu – vysvětluje, z čeho autoři příspěvku vycházejí, jakým způsobem argumentují, jakým způsobem své postoje vysvětlují a obhajují, jaká je vnitřní logika jejich přístupu.

Zachycení výše zmíněné emické perspektivy je první nutný krok ke zdařilé sociálněvědní práci. Následovat by pak ale měl krok další, kdy emickou perspektivu zkoumaného podrobíme analytickému a kritickému přístupu. Za největší slabinu předložené práce považuji fakt, že k tomuto druhému důležitému kroku se studentka v podstatě vůbec nedostala. Práce tak působí jako poněkud apologetický text, který obhajuje pozici *Yaqeen Institute for Islamic Research*, avšak jeho přístup ke genderu nijak neanalyzuje a nesituuje v současné sociálněvědní debatě. Studentka v podstatě přejímá veškeré deklarace autorů *Yaqeen Institute for Islamic Research*, aniž by k nim přistoupila jakkoliv kriticky. Studentka si správně všímá, že v západní společnosti je islám v souvislosti (nejen) s genderem představován často až s vulgární stereotypizací. Když se ale podobně vulgárních stereotypizací o západní společnosti či liberálních přístupech dopouštějí autoři *Yaqeen Institute for Islamic Research*, studentka to nijak kriticky nekomentuje. Pokud jeden z autorů prezentuje svou pozici v přístupu ke genderu jako zlatou střední rozumnou alternativu mezi konzervativní a liberální pozicí, studentka tuto jeho deklaraci nekriticky přijímá. Když ale zkoumáme, co dotyčný skutečně tvrdí, jde o značně konzervativní přístup ke genderovým otázkám. Přístup, který *Yaqeen Institute for Islamic Research* v otázkách genderu hlásá, je zcela jasně patriarchální a v přístupu k ženám paternalistický. Autoři zdůrazňují ochrannou a rozhodovací roli muže vůči ženě v manželství, která muže zatěžuje větší zodpovědností. Autoři přitom apelují na potřebu být v tomto vedení moudrým a laskavým. To připomíná například paternalistický přístup západních kolonizátorů, již se cítili být povoláni k „civilizační misi“ mezi „divochy a barbary“, kterou vnímali jako určité břemeno (*the white man's burden*) spojené se značnou mocí a zároveň i zodpovědností. V případě pozice autorů institutu se tedy v genderových otázkách nepropaguje genderová rovnost, ale zodpovědné vedení osvíceným a laskavým vládcem. Je v pořádku s těmito přístupy vnitřně souznít, je ale potřeba umět je adekvátně pojmenovat a sociálně-vědně situovat.

Studentka nasbírala opravdu zajímavá data. Diskuze autorů *Yaqeen Institute for Islamic Research* o úloze a pozici mužů v současném světě je skutečně fascinujícím a bohatým terénem, který přímo vyzývá k hlubší kritické analýze. Ta však v práci chybí. Jde například o kontradikci ve vnímání role muže a ženy jako přirozené danosti, přičemž se ale zároveň klade nesmírný důraz na „úspěšnou“ genderovou socializaci dle hodnot Koránu. Záhodno by bylo

také všítat si, jakým způsobem *Yaqeen Institute for Islamic Research* úzce a v podstatě podmíněně propojuje genderovou a náboženskou identitu – správný muslim by měl být „skutečným mužem“. Bylo by možno si všítat toho, jak zatímco v evropských společnostech se často v debatách o genderu zdůrazňují především individuální práva jedinců, učenci islámského institutu se naopak zaměřují na otázky kolektivního společenského blaha apod.

Shrnutí: Předložená diplomová práce se zabývá nesmírně zajímavým tématem, cíl práce je dobře vymezen. Práce je dobře strukturována, je psána kultivovaným odborným jazykem a je bez zásadnějších gramatických chyb. Studentka skvěle zvládla terminologii oboru, správně pracuje s odkazy a citacemi. Studentka prokázala velmi dobrou obeznámenost s tématem a skutečně pečlivě představila emickou perspektivu zkoumaného institutu. Za největší slabinu práce považuji absenci kritického sociálně-vědního přístupu. Je mi líto, že práce v tomto směru nebyla dotazena. Přiznávám také vlastní zodpovědnost. Zpětně se domnívám, že jsem měla studentku důrazněji upozornit na úskalí insiderské pozice. Velmi by pomohlo, kdyby si studentka vymežila více času na samotný proces psaní tak, abychom mohly text společně prodiskutovat. Přes výše zmíněné kritické připomínky považuji předloženou diplomovou práci za originální, zdařilou a zajímavou a vřele ji doporučuji k obhajobě.

Závěr: Závěrečná práce splňuje podmínky kladené na závěrečné práce v příslušném oboru.

Podněty k přemýšlení, **otázky do rozpravy:**

1. Když se zpětně podíváte na pozici autorů *Yaqeen Institute for Islamic Research* k otázkám genderu, mohla byste si vybrat jedno jakékoliv jimi probírané téma a zkusit k jejich výrokům přistoupit analyticky a kriticky (všímat si například nějakých kontradikcí, nekonzistentnosti v argumentaci apod.)?
2. Jakým způsobem byste ve své pedagogické praxi využila to, co jste se během psaní diplomové práce naučila?

V Praze 30. 8. 2024

.....

Tereza Hyánková